

ΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ

Ο ΣΟΦΟΣ

Μου λέει ο διπλανός μου, στο δρόμο, δείχνοντάς μου ένα γέρο που πήγαινε σκυφτός:

- Ήθελα νάμουν σαν κι αυτόν.
- Ποιός είν' αυτός;
- Σοφός!
- Και τί κάνει;
- Ό,τι κάνουν οι σοφοί: Φωτίζει τον κόσμο.
- Κι ο κόσμος, άμα φωτίζεται, τί κάνει;
- Μαθαίνει.... νιώθει
- Τό δύστυχο!....
- Ποιόνε;

— Τόν κόσμο. Είτανε άπλός, καλός, άθώος, δίχως τούς σοφούς κι οί σοφοί τόν χάλασαν. Τόν κάνανε δύσκολο, κακό, πονηρό. Τόν ξεπλανεύουνε, δείχνοντάς του τά μυστικά της ζωής, που τραδάνε σαν τά μάγια. Τόν κάνουνε νά σκέφτεται· και ποιά κατομοιριά είναι πιο μεγάλη από τή σκέψη; Αυτή είναι ή Φάουσα.

«Ο σοφός! αυτός είναι ο μακελάρης, που έσφαξε τήν πλάνη μας, έπνιξε τήν άπλότη μας, σκότισε τήν αδερφική μας τήν αγάπη· αυτός είναι ο μάγος που μάς λέει τό τί θά γείνη, τό πώς θά γείνη, τό πότε θά γείνη. Ο κόσμος έχασε τήν άληθινή τήν ευτυχία από τότε που ξέρει τή ζωή του, από τότε που γεννήθηκε ή σκέψη. Αυτή είναι ή συφορά μας. Έκείνος που θά διώξη τή σκέψη από τόν κόσμο, εκείνος θά είναι ο μεγάλος, ο άληθινός σοφός.

Ο γέρος χάθηκε από μπρός μας.... Μά σέ λίγο πάλι ξαναφάνηκε.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στέκετ' άνοιχτό μπροστά μου, μά βουβό, τό τραγούδι που είναι γραμμένο στο χαρτί. Ποιός τό γέννησε; ποιός τό πρωτοτραγούδησε; πώς τόπαιξε στο όργανο; πώς πρωτοβγήκε άπ' τήν ψυχή; Άκούστηκε στην πλάση πόνος ή χαρά; Ίδέα ή ήδονή; ποιό αίστημα; ποιά σκέψη; ποιός ρυθμός; ποιό μέτρο; ποιό χρώμα; Άργά βγήκε; πονετικά; λαχταριστά; άπελπισμένα; ή γοργά, παιχνιδιάρικα, χαρμόσυνα; Βγήκε πόθος; τρομάρα; αγάπη; παράπονο; Άκούστη δυνατά ή σιγανά; Σιγανούτσικα ή λίγο πιο ζωερά άπ' ό,τι σημειώνει; γλυκά; άγρια; Έκείνα τά σημάδια δέ μιλάνε, μόνο δείχνουνε. Που χαμήλωσ' ή φωνή πρώτη φορά, και που άνέβη; πήγε τραβηχτά, ή κόπηκε; Που άναστέναξε ο τραγουδι-

στής; Που πόνεσε; Που χάρηκε; Που χαμογέλασε; Γιατ' ή μουσική είναι μιλιά, είναι κουβέντα. Και πώς τάκαν' αυτά όλα τάχα; Πώς πλάστηκε τό τραγούδι; Ποιάς ιδέας, ποιās όρμής, ποιου πόθου είναι γέννημα;

Του κάκου! Τό χαρτί στέκεται άψυχο, βουβό, ακίνητο, σα μνήμα, δείχνόντας τά μαύρα του σημάδια, σκοταδερά μυστήρια.

Ούτε ποτέ θά μάθω ό,τι του γυρεύω, όσο κι αν τ' άκούσω. Έκείνος που τό δημιούργησε, έχάθηκε. Κι αυτό άπομένει όρφανό, τάφος κλειδωμένος. Σε κανένα χέρι πια δέ θά παραδώση τό ιερό κλειδί: εκείνο που θά τ' άνοιξη για νά φανερωθή ή ψυχή του πατέρα του. Αυτός μονάχα ήξερε τό μυστικό του παιδιου του, κι όπως αυτός τό τραγούδησε, άλλος δέ θά μπορέση πια νά τό ξανατραγουδήση. Όσο ξακουστός μαέστρος κι αν είναι, ποτέ δέ θά πη τέλεια, ούτε θά έκφράση άληθινά ένα τραγούδι, που δέν τόκανε αυτός.

Είναι καθως ένας άνθρωπος που δέν μπορεί ποτέ νά βάλη μέσα του άλλουνοψυχή. Και κάθε τραγούδι, όπως κάθε πλάσμα, έχει τή δική του: εκείνη που τοΰδωσε ο πλάστης του.

Η ΠΙΠΕΡΙΑ

Έαπλωμένη καταμεσής στο δρόμο, τρελλή σα γυναίκα μ' άνταριάσμένα τά μαλλιά και με συνεπαρμένα τά φουστάνια, κοιτάται ή μεγάλη πιπεριά, που χρόνια τώρα, καταπρονούσε τό χειμώνα. Τάλλα τά δέντρα σέβουνται τό μεγάλο νόμο των δεντρών, που λέει πως πρέπει, κάθε χειμώνα νά πεθαίνουνε. Τ' άλλα τά δέντρα φρόνιμα άκούνε τήν προσταγή και παραδίνουνε κι άνθό και φύλλα και ζωή στον τύραννο.

Αυτή είταν άνυπάκουη· σαν τ' άσυλλόγιστο κορίτσι, που άντιστέκεται στον άγώνα της ζωής, δίχως καμμιά νάχ' ύποστήριξη άλλη από τήν πλάναν όμορφιά της, και ξεπέφτει στην ξαφνική τή συφορά, και πάει... Έτσι κ' ή νιά ή πιπεριά, θαρρεύοντας στη χλωρασιά της τήν αιώνια πηγε νά παλέψη με τό βάρβαρο όχτρό, δίχως νά νιώθη πως ή γής δέν τήν κρατούσε, πως είταν αδύνατες οί ρίζες της, πως δέν είχε από πουθενά βοήθεια.

Κι άλλα δεντρά άντιστέκονται στην άντάρα του χειμώνα — ναι, λιγαστά δεντρά, όπως λιγοστοί είναι κ' οί άνθρωποι που τά βγάνουν πέρα με τις συφορές και τις άρρώστειες — μά τά βοηθάει κ' ή γής που τά κρατάει καλά από τις ρίζες· αυτά έχουνε μια μεγάλη προστασία. Κι ο χειμώνας όσο θέλει ός άρ-

ματώνεται τώρα με βοριά, τώρα με σιρόκο, ύστερα με γρέο, με μπόρα, με πλημμύρα, για να τὰ ρίξει κάτω. Θα ντὰ τσουρουφλίση, θα ντὰ γονατίση, θα ντὰ ξεγυμνώση, μὰ δὲ θα ντὰ νικήση. Καὶ θα περάση κι ἄλλη μιὰ φορά νικημένος ἀπὸ πάνου τους.

Ἡ πιπεριά, ἡ μαλακιά κι ὁμορφοπράσινη νικήθηκε. Ἡ ἄμυαλη! Δὲν ἤξερε πὼς μόνο ἡ ὁμορφιά δὲν τὰ νικάει ὅλα.

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

1

ὦ ἐσεῖς ὅπου κλειστήκατε ἐκεῖ μέσα, ἀνοίξετέ μου,
Πόθοι, χαρές, παλμοί,
Στέκομαι ἀπ' ἔξω, ἀνθότοποι δὲ σὰς ξεχνῶ ποτέ μου,
Μυρώνετε μιὰν ὥρα ἔσπερινή,

Καμπάνα πὸν χτυπᾶς ἀργὰ κι ἀτὸ μακριὰ σ' ἀκούω,
Σκυμένος, σιωπηλός,
Τώρα τὸ συλλογίζομαι πόσο ἄδικα νὰ κρούω
Μιὰ θύρα πὸν τὴ σκεύρωσε ὁ καιρός...

2

Κ' ἐκείνη ἢ ποθητὴ στιγμή ποτέ, ποτέ δὲ φτάνει,
Ὅλο νὰ γιγίξω κι ὅλο μακριά,
Το ἄμάρντο πὸν μοῦ πλεξες, ἀκάνθινο στεφάνι
Τὸ βλέπεις τώρα στὰ ἄσπρα μου μαλλιά.

Γελᾶς; ὦ ἄς παίξει ἀπάνω μου σὰν ἥλιος τοῦ Γενάρη,
Τοῦ πλάνου χαμογέλιου σου τὸ φῶς,
Μιὰν ἀπριλιάτικη ὁμορφιά, μαγιάτικη μιὰ χάρη,
Μὴδ' ὄνειρεύτη ὁ κρύος μου οὐρανός.

3

Μπουμποῦκι τὸ τριαντάφυλλο κι ὁ νέος πὸν τὸ προσφέρει
Περίσσι αὐγενικός.
Μὲ πόση πίστη, κοίταξε, μπρὸς στὴν ὠραία του γέρνει,
Ποῦναι κ' ἐκείνη ἀνθός,

Ὅμως γιατί ἔτσι ἐπίμυνα τὴν παλαιὴν εἰκόνα,
Νὰ στέκω νὰ θιώρῳ;
Μὴν εἶναι ἐκεῖνος πὸν ἔπεσεν ὁ πρῶτος στὸν ἀγῶνα,
Μὴν ὁ στερνός ἐγώ;

4

Στὴ δύση ἀπόψε λένθιμο σταμάτησες φεγγάρι,
Καὶ στὴν ἀνατολή
Ὅση μαυρίλα δύνεται ὁ ἀπειπισμός νὰ πάρει,
Κι ὁ τάφος ὅση κλεῖ.

Μὰ τ' ἀγιασμένα ἐρείλια σὲ δέχονται, ὦ σκοτάδι,
Σὰ μιὰν αὐγὴ χρυσή,
Κ' ἐξωραΐσεις, πένθιμο φεγγάρι, ἀπόψε βράδι,
Τὴ δυστυχία ἐσύ,

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ

Εἶναι μακριές οἱ νύχτες στοὺς λαούς — βαστοῦνε πολλὰ χρόνια. Καὶ πολλὰ χρόνια χαίρουνται οἱ κουκουβάγιες καὶ τ' ἄλλα νυχτοπούλια....

Μὰ ἰδέες!.... Στὸν οὐρανὸ φεγγοβλάει σὰ διαμάντι τὸ ἄστρο τῆς Αὐγῆς.... Ὁ οὐρανὸς ροδίζει στὴν Ἀνατολή. Τὸ σκοτάδι σκορπάει.... καὶ τὰ πουλιά χαιρετᾶνε τὴν ἡμέρα μὲ χαρμόσυνα τραγούδια! — Ὁ ἥλιος ἐρχεται! —

Δέκα χρόνια τώρα λαμποκοπᾶ σὰν ἀστέρι φωτερὸ — ὁ «Νουμᾶς». Ὁ οὐρανὸς ροδίζει στὴν Ἀνατολή. Τὸ σκοτάδι σκορπάει. Ἄς τραγουδήσουμε τραγούδια χαρᾶς — Ἐρχετ' ἡ Ἀλήθεια!

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΕΝΑΣ ΘΕΟΣ

«ὦ! μέσα μου γεννιέται ἓνας Θεός!»
Κ. ΠΑΛΑΜΑ (Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου).

— Σκιές μισοσβημένες χάνονται μὲς' στοῦ βοριά τὸ τρελλὸ πανηγύρι. Σὰ νὰ περνοῦνε ἀπὸ μιὰ μεγάλη πύλη σκυφοὶ οἱ αἰῶνες.

— Τῆς νύχτας τὸ πυκνὸ σκοτάδι τὸ κεντοῦνε χιονιοῦ νιφάδες, λευκὲς κατάλευκες. Σὰ νὰ πλέκουνε στεφάνι σὲ λείψανο κάποιου νεκροῦ.

— Τὰ φανάρια σὲ κάθε γωνιά, χύνουν τρεμουλιαστὰ τὸ φῶς τους, μὰ γλωμό, σὰν ἀγιοκέρια. Σὰ νὰ φωτίζουν ἓναν κόσμον πὸν πεθαίνει.

Ὁλόγυρά μου ἓνα στεφάνι μὲ κικλώνει: Ὁ βοριάς, τὸ χιόνι, τὸ σκοτάδι, μόνοι συντρόφοι μου στὸ δρόμον πὸν τραβῶ.

Κάτω στὰ πόδια μόν τριζοβολοῦνε τὰ κρουσταλιασμένα νερά, πὸν μὲς' στὴν καρδιά μου χτυπάει ὁ ἀντίλαλός τους. Ἡ παγωνιά ὅλα τᾶχει νεκρώσει: πλάση, ὁμορφιά. Θαρρῶ πὼς τὴ νοιώθω ἄγρια νὰ γίξει τὴν ψυχὴ μου.....

Κάποιος περνώντας μὲ ρωτᾶ:

« — Γιὰ ποῦ τραβᾶς ; »

« — Μὴν τᾶχα ξέρω ; Τ' ἄγριο φύσημα τοῦ βοριά καὶ τὸ σκοτάδι μὲ συνεπαίρνει. »

« — Καὶ ποῦ θὰ φτάσης ; »

« — Ὀλότελα κι' αὐτὸ δὲν τὸ σκέφτηκα, »

« Στοιχάζομαι μονάχα, νὰ σταματήσω ; Ἐκεῖ πὸν